

LISA

AASTAPROGRAMM

LIIKMESRIIK: EESTI VABARIIK FOND: EUROOPA TAGASIPÖÖRDUMISFOND VASTUTAV ASUTUS: SISEMINISTEERIUM AASTA: 2012

1. PROGRAMMIST RAHASTATAVATE PROJEKTIDE VALIKU ÜLDISED EESKIRJAD

A. Üldised eeskirjad

Euroopa Tagasipöördumisfondist (edaspidi: TPF või fond) 2012. aasta aastaprogrammi raames kaasrahastatavad projektid valitakse kooskõlas mitmeaastases programmis sätestatu, Eesti Vabariigi Siseministeeriumi (edaspidi: siseministeerium) poolt perioodiks 2008-2013 kehtestatud Tagasipöördumisfondi haldus- ja kontrollisüsteemi (viimane versioon 01.09.2011) ja menetluskäsiraamatuga (protseduurireeglid, siseministri 02.09.2011 käskkiri nr 158).

1.1 Projektide valik, kui vastutav asutus tegutseb lepinguid sõlmiva organina

Vastavalt Komisjoni otsusele, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 575/2007/EÜ rakenduseeskirjad (rakenduseeskirjad) artiklile 7, tegutseb vastutav asutus lepinguid sõlmiva organina juhul, kui on mitu potentsiaalset toetusesaajat, kes võivad esitada projektitaotluse. Seetõttu viib vastutav asutus projekte ellu korraldades aastas vähemalt ühe avatud taotlusvooru.

Avatud taotlusvoor meetmete nr 2.1.1 (vabatahtliku tagasipöördumise tegevused) ja 2.3.1 (koolitused tagasipöördumisprotsessi ja väljasaatmisoperatsioonidesse kaasatud sidusrühmadele) elluviimiseks viidi läbi 2012. aastal. Projektitaotlus meetme nr 2.1.3 (sunniviisilise tagasipöördumise vaatlussüsteemi rakendamine) elluviimiseks esitatakse mais 2013. Muudetud aastaprogrammis jääb eraldi meetmele samaks. Lepinguid sõlmiva meetodi raames on sõlmitud neli toetuslepingut.

Avatud taotlusvooru kutse avaldatakse üleriigilistes päevalehtedes ja siseministeeriumi kodulehel www.siseministeerium.ee. Kooskõlas rakenduseeskirjade artikli 9 lõikega 2 tagab vastutav asutus, et potentsiaalseid toetusesaajaid teavitatakse kulude abikõlblikkuse eeskirjadest, rakendamise ajapiirangust ning finants- ja muust informatsioonist.

Enne projektitaotluste esitamist korraldab vastutav asutus infoürituse, mille eesmärk on pakkuda taotlejatele abi projektitaotluse koostamiseks täielikus kooskõlas abikõlblikkuse eeskirjade ja fondi teiste nõuetega.

Projektitaotlused esitatakse vastutavale asutusele nii tavaposti teel kui ka elektrooniliselt.

Vastutav asutus teostab projektitaotluste administratiivse hindamise, täites vastava kontroll-lehe. Projektide kaasrahastamiseks valimise eest vastutab hindamiskomisjon. Komisjon kasutab selleks otstarbeks koostatud hindamiskriteeriume ja hindamistabelit. Projektide rahastamiseks valimise kriteeriumid on kooskõlas põhiõigusakti artikli 15 lõikega 5. Projektide valikul võetakse arvesse vastavust mitmeaastasele programmile, aastaprogrammile, strateegilistele suunistele ja siseriiklikele õigusaktidele.

Eesti Punase Risti projekti, millega viiakse ellu meetet nr 2.1.3. „Sunniviisilise väljasaatmise vaatlussüsteemi rakendamine”, hinnatakse siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonnas ning selle kiidavad heaks juhtkomisjoni liikmed. Juhtkomisjon, mis koosneb siseministeeriumi juhtivatest ametnikest, kiidab projektitaotlused rahastamiseks heaks või lükkab need tagasi ning esitab need kantslerile kinnitamiseks.

Siseministeeriumi kantsler kinnitab rahastatavate projektide nimekirja käskkirjaga.

Rahastatavaid ja mitterahastatavaid projekte teavitatakse otsustest kirjalikult vastavalt rakenduseeskirjade artiklitele 5 ja 6.

Toetuslepingu sõlmivad siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika asekanter ja toetuse saaja seaduslik esindaja.

1.2 Projektide valik, kui vastutav asutus tegutseb rakendusorganina

Vastavalt rakenduseeskirjade artiklile 7 tegutseb vastutav asutus rakendusorganina juhul, kui meetmete/projektide iseärasuste tõttu, näiteks *de jure* monopoolse seisundi tõttu või turvalisuse huvides, ei ole teistsugune rakendamine võimalik. Näiteks on Politsei- ja Piirivalveamet ja Kaitsepolitsei Eestis sunniviisilise tagasisaatmise osas *de jure* monopoolses seisundis. Mõlemad ametid tegutsevad siseministeeriumi valitsemisalas.

Ametid peavad esitama vastutavale asutusele sisesed projektitaotlused. Ametitelt nõutakse sama finants- ja projektiinformatsiooni esitamist nagu väliste projektide puhul.

Projektid meetme nr 2.1.2 (sunniviisilise väljasaatmise tegevused) elluviimiseks esitati 2012. Ühtegi projekti ei esitatud meetme nr 2.2.1 (operatiivkoostöö arendamine tagasipöördumise haldamise eest vastutavate liikmesriikide asutustega) rakendamiseks. Rakendusorgani meetodi raames on sõlmitud kaks toetuslepingut.

Vastutav asutus teostab projektitaotluste administratiivse hindamise ja täidab vastava kontroll-lehe. Migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakond hindab projektitaotluste kvaliteeti, abikõlblikkust ja vastavust poliitikas sätestatud vajadustele. Vajadusel hindab projektitaotlusi hindamiskomisjon. Projektide hindamisel võetakse arvesse vastavust mitmeaastasele programmile, aastaprogrammile, strateegilistele suunistele ja siseriiklikele õigusaktidele. Projektide rahastamiseks valimise kriteeriumid on kooskõlas põhiõigusakti artikli 15 lõikega 5.

Juhtkomisjon, mis koosneb siseministeeriumi juhtivatest ametnikest, kiidab projektitaotlused rahastamiseks heaks või lükkab need tagasi ning esitab need kantslerile kinnitamiseks.

Siseministeeriumi kantsler kinnitab rahastatavate projektide nimekirja käskkirjaga.

Toetuslepingu sõlmivad siseministeeriumi sisejulgeolekupoliitika asekanstler ja toetuse saaja seaduslik esindaja.

1.3 Riigihanked

Kui projektid sisaldavad teenuste või kaupade riigihankeid, vastutavad riiklikud pädevad asutused riigihanke korraldamise eest vastavalt riiklikele õigusaktidele (riigihangete seadus (jõustunud 24. jaanuaril 2007)) ja kooskõlas rakenduseeskirjade artikliga 11. Kui kavandatava lepingu maksumus (käibemaksuta) on eespool osutatud piirmäärast väiksem, kasutatakse riigihanke lihtsustatud menetlust. Selle menetluse puhul peab toetuse saaja järgima riigihanke hankemenetluse põhimõtete nõudeid (ressursside tulemuslik ja tõhus kasutamine, meetmete läbipaistvus jne).

1.4 Huvide konfliktide vältimine

Vastutav asutus tagab valikuprotsessi läbipaistvuse ning rakendab mehhanisme huvide konfliktide vältimiseks. Huvide konfliktide vältimise reegel on siduv järgmistele valdkondadele ja kaasatud isikutele:

- konkreetsete projektide valik ja lepingu sõlmimise menetlus – projektitaotlusi hindama volitatud isikud ei osale konkreetsete projektide rakendamises asjaomase projekti toetuse saaja nimel;
- konkreetsete projektide rakendamine, järelevalve ja hindamine – konkreetsete projektide finantsjuhtimisel, järelevalvel ja hindamisel ei osale vastutava isiku ülesandeid täitvad isikud konkreetse projekti rakendamises toetuse saajana.

B. Ülevaade hetkeolukorrast seoses perioodi 2012-2013 kolme strateegilise eesmärgiga

1. Vabatahtliku tagasipöördumise tegevuste täiendav arendamine ja parandamine

Tagasipöördumisfondi raames on alates 2008. aasta programmist rakendatud toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi. 2008. aasta programmi raames rakendas toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi Eesti Migratsioonifond. Alates AP 2009 rakendab projekti Rahvusvaheline Migratsiooniorganisatsioon (IOM). Toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi põhikomponendid Eestis on järgmised: valmisolek pakkuda toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist sihtrühmale, (potentsiaalsete) tagasipöördujate nõustamine toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi küsimustes, tagasipöördumise toetamine, abi reintegreerumisel (alates 2009. aasta programmist), toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmi kohta teabe levitamine sihtrühma liikmete, partnerite ja sidusrühmade hulgas, pädevate asutuste personali suutlikkuse suurendamine. Programmi edasiarendamiseks kutsus IOM AP 2010 raames kokku ajutise ekspertide grupi kaardistamiseks toetatud vabatahtliku tagasipöördumise süsteemi Eestis ning määratlemaks süsteemis osalevad osapooled ja nende rollid. Töögrupi arutelude tulemusel valmis analüüs. AP 2012 programmi raames on eesmärk keskenduda saatjata alaealiste tagasipöördumise teemaatikale.

TPF-st on toetatud 47 isiku vabatahtlikku tagasipöördumist (AP 2008 – 3, AP 2009 – 7, AP 2010 – 8, AP 2011 – 29) ning 16 isiku reintegratsiooni (AP 2010 – 2, AP 2011 – 14) (31. detsembri 2012 seisuga).

2. Suurem strateegiline fookus EL standarditele naasmisdirektiivi nõuetega seotud meetmete rakendamise kaudu

24. detsembril 2010 jõustusid väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muudatused, millega mainitud seadus viidi kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008 direktiiviga 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel.

Alates 2010. aasta programmist teostatakse väljasaatmiste vaatlemist Tagasipöördumisfondi raames. Koostööleping Siseministeriumi ja Eesti Punase Risti, kes on tegevuste elluviija ja toetuse saaja, vahel sõlmiti 2. novembril 2011. Väljasaatmisi vaadeldakse alates 2011. aastast ning 2012. aasta lõpuks on vaadeldud 59 väljasaatmisoperatsiooni.

2011. aasta esimese kuue kuu jooksul vaatles Eesti Punane Rist 11 isiku väljasaatmist.

3. Siseriikliku võimekuse parandamine liikmesriikidevahelise koostöö kaudu

Teiste liikmesriikide tehtava koostööga seotud tegevusi on teostatud alates 2009. aasta programmist. 2011. aasta programmi raames viis Politsei- ja Piirivalveamet ellu projekti, mille eesmärk oli tõhustada operatiivset koostööd Läti ja Leeduga. Projekti tegevused keskendusid Schengeni käsiraamatu rakendamisele (eriti lisa 39, mis käsitleb liikmesriikide tagasisaatmisotsuste tunnustamist, kui tagasipöördumine toimub läbi teise liikmesriigi maismaapiiripunkti). Projekti tulemusel loodi Eestis, Lätis ja Leedus kontaktpunktid, kes vastutavad teabe vahendamise eest. Lisaks koostati aruanne lisa 39 rakendamise kohta. Siseriiklikku võimekust on suurendatud ka migratsiooniametnike ja saatjate õppeviisidega teistesse liikmesriikidesse. Õppeviiside käigus on õpitud parimaid tavasid vabatahtliku ja sunniviisilise tagasipöördumise valdkonnas.

2. VALITUD PRIORITEETIDE KOHASELT PROGRAMMIST TOETATAVAD MEETMED

2.1 Esimese prioriteedi rakendamise meetmed: toetus liikmesriikidele tagasipöördumise haldamise strateegia väljatöötamiseks

2.1.1 Vabatahtliku tagasipöördumise alased tegevused

2.1.1.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on lihtsustada kolmandate riikide kodanike vabatahtlikku tagasipöördumist toetatud vabatahtliku tagasipöördumise programmide kaudu tagades tõhusa ja püsiva tagasipöördumise. Tegevuse sihtrühmaga (vastavalt Tagasipöördumisfondi põhiõigusakti artiklile 7) konsulteeritakse toetatud vabatahtliku tagasipöördumise võimaluste küsimuses. Vajadusel osutatakse tagasipöördujatele tagasipöördumiseelset abi (nt reisidokumentide hankimine jms). Abi osutatakse ka reisi korraldamisel tagasipöördumise sihtriiki. Püsiva tagasipöördumise tagamiseks osutatakse tagasipöördujatele vajadusel abi reintegreerumisel.

Peamised tegevused selle meetme raames on järgmised:

- vabatahtliku tagasipöördumise võimaluste alane teabe jagamine ja sihtrühma konsultatsioon;
- vajadusel tagasipöördumiseelne abi (reisidokumentide hankimine jms);
- abi osutamine vabatahtlikul tagasipöördumisel sihtriiki (transpordi- ja reisikorraldus);

- vajadusel osutatakse tagasipöördujale abi reintegreerumisel (nt koolitus, abi äritegevuse alustamisel, töökoha leidmine jms);
- toetatud vabatahtlikku tagasipöördumist käsitlevad teabeüritused ja -materjalid sidusrühmadele.

Meetmete peamised tegevused kordavad eelmiste aastaprogrammide kohaselt teostatavaid tegevusi. 2011. aasta programmi alusel rakendatavad projektid algasid 1. jaanuaril 2012 ja lõppevad 31. detsembriks 2012. Projektid, millega teostatakse 2012. aasta programmi alusel korduvaid tegevusi, algavad 1. jaanuaril 2013. Avatud taotlusvoor korraldatakse 2012. aasta kolmandas kvartalis. 2009. ja 2010. aasta programmide alusel teostab vabatahtliku tagasipöördumise tegevusi IOM. 2010. aastal lahkus Eestist vabatahtlikult 7 kolmandate riikide kodanikku ja neid toetati Tagasipöördumisfondi raames. Samuti on IOM korraldanud pädevate asutuste töötajatele mitmeid koolitusi vabatahtliku tagasipöördumise teemal (nt teiste liikmesriikide parim tava vabatahtliku tagasipöördumise valdkonnas, inimõiguste kaitse tagasipöördumise protsessis, tagasipöördujate kultuurilised erinevused jne).

2.1.1.2 Oodatavad toetuse saajad

Riigiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja rahvusvahelised organisatsioonid.

2.1.1.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus rakendusorganina

Ei ole asjakohane.

2.1.1.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- Teostatud vabatahtlike tagasipöördumiste arv – 15;
- Vabatahtliku tagasipöördumise programmide arv – 1;

2.1.1.5 EL rahastamise nähtavus

Lõplikud toetuse saajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.1.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.1.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldi:

EL toetus – 153 751,62 eurot

Riiklik kaasrahastus – 51 250,54 eurot

KOKKU – 205 002,16 eurot

2.1.1.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☒	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 100%
☐	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoologia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Toetatud vabatahtlik tagasipöördumine	50%
Nõustamine ja teave	50%

2.1.2 Sunniviisilise tagasipöördumise tegevused

2.1.2.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on teostada nende kolmandate riikide kodanike sunniviisiline väljasaatmine, kes ei vasta või enam ei vasta riiki sisenemise ja/või riigis viibimise tingimustele. Vajadusel osutatakse tagasipöördumiseelset abi (nt reisidokumentide hankimine jms). Korraldatakse ja teostatakse tagasipöörduja ja saatjate sõit tagasipöördumise sihtriiki. Iga tagasipöördujale antakse kaasa saatjad. Vajadusel antakse tagasipöördujale piiratud rahalist toetust esmasteks tagasipöördumisjärgseteks kulutusteks.

Erilist tähelepanu pööratakse haavatavate isikute (vastavalt Tagasipöördumisfondi põhiõigusakti artikli 5 lõikele 2) ja perekondade väljasaatmisele. Vajadusel osutatakse sellele sihtrühmale eritoetust.

2011. aasta programmi kohaselt renoveeritakse ja sisustatakse väljasaatmiskeskuses ruum peredele. 2012. aasta programmi kohaselt on kavas kohandada väljasaatmiskeskus puuetega isikutele paremini ligipääsetavaks. Kavas on varustada väljasaatmiskeskus vahenditega, mis võimaldavad puuetega isikute sisenemist ja väljumist. Kavas on kohandada sanitaarruumid ja majutusruumid vastavalt puuetega isikute vajadustele. Lisaks on kavas parandada tingimusi kõigi kolmandate riikide kodanike jaoks, kes viibivad väljasaatmiskeskuses, sh videokonverentsiseadme hankimine (võimaldamaks tagasipöördujal suhelda esindajatega, perega jne), kolme teleri hankimine (igasse vabaaja veetmise ruumi muretsetakse üks teler, kuna olemasolevad on amortiseerunud) ja kolme arvutikoha loomine (võimaldamaks tagasipöördujal pääseda ligi vajalikule infole, nt seadusandlus, rahvusvahelised organisatsioonid jne).

Eelmiste aastaprogrammide alusel on seda tegevust teostanud Politsei- ja Piirivalveamet. Meetmete peamised tegevused kordavad eelmiste aastaprogrammide kohaselt teostatud tegevusi. 2011. aasta programmi raames teostatavad projektid algasid 1. jaanuaril 2012 ja lõppevad 31. detsembriks 2012. Projektid, millega teostatakse korduvaid tegevusi 2012. aasta programmi alusel, algavad 1. jaanuaril 2013.

2.1.2.2 Oodatavad toetuse saajad

Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet

2.1.2.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus rakendusorganina

Vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja lõppedes või juhul, kui vabatahtlikuks lahkumiseks ei ole tähtaega antud, võib Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei välismaalase halduskohtu otsuse alusel kinni pidada ja kooskõlas naasmisdirektiiviga Eestist välja saata. Kuna Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitseiamet tegutsevad siseministeeriumi haldusalas, on sunniviisilise tagasipöördumisega seotud küsimuste otsustamise pädevus siseministeeriumil. Vastavalt väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadusele ei rakenda sunniviisilist tagasipöördumist ükski teine asutus või organ. Seega on projekti rakendamine otseselt siseministeeriumi kui vastutava asutuse poolt põhjendatud.

2.1.2.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

Väljasaadetavate kolmandate riikide kodanike arv – 60;
Tegevusest kasu saavate haavatavate isikute arv – 4;
Parandatakse puuetega isikute kinnipidamise tingimusi väljasaatmiskeskuses;
Tagatud on saatjate olemasolu;
Väljasaatmiskeskusesse on hangitud videokonverentsiseade;
Väljasaatmiskeskusesse on hangitud 3 telerit ja loodud 3 arvutitöökohta tagasipöördujatele.

2.1.2.5 EL rahastamise nähtavus

Lõplikud toetuse saajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.2.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.2.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:
EL toetus – 191 407,50 eurot
Riiklik kaasrahastus – 63 802,50 eurot
KOKKU – 255 210,00 eurot

2.1.2.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine

	Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
X	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 100%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Sunniviisiline tagasipöördumine	90%
Abi haavatavatele isikutele	10%

2.1.3 Sunniviisilise tagasipöördumise vaatlussüsteemi rakendamine

2.1.3.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Tagasipöördumisfondi üldeesmärk on parandada tagasipöördumiste haldamist kõikides aspektides, võttes arvesse seda valdkonda käsitlevaid Euroopa Liidu õigusakte ja täielikus kooskõlas põhiõigustega (otsuse nr 575/2007/EÜ artikli 2 lõige 1).

Võttes arvesse naasmisdirektiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembril 2008 direktiiv 2008/115/EÜ) ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel ja artikli 8 lõikes 6 sätestatud (liikmesriigid näevad ette sunniviisilise tagasisaatmise tõhusa vaatlussüsteemi), on meetme eesmärk sunniviisilise väljasaatmise vaatlemisele suunatud meetmete rakendamine, sh näiteks vaatlussüsteemide väljatöötamine ja arendamine.

Vastavalt naasmisdirektiivi artikli 2 lõikele 1 ja Tagasipöördumisfondi asutamisositsuse artikli 7 lõigetele c ja d, on meetme sihtrühmaks ebaseaduslikult Eesti territooriumil viibivad kolmandate riikide kodanikud.

2.1.3.2 Oodatavad toetuse saajad

Meetme rakendamisel kasutatakse lepinguid sõlmiva organi meetodit ilma konkursikutseta (vastavalt rakenduseeskirjade artikli 7 lõikele 2). Lõplik toetuse saaja on Eesti Punane Rist.

Vastavalt 2010. aasta novembris Riigikogus vastu võetud ja 2010. aasta detsembris jõustunud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse paragrahvile 6⁴ sõlmib siseministerium lepingu asutuse või eraõigusliku juriidilise isikuga, mis teostab vaatlusi sunniviisilise väljasaatmise üle ning esitab siseministeriumile arvamusi ja soovitusi sunniviisilise väljasaatmise kohta. Mainitud paragrahviga nähakse ette, et sunniviisilise väljasaatmise menetluse ja operatsioonide üle vaatlusi teostav organisatsioon peab olema usaldusväärne ja omama sunniviisilise väljasaatmise menetluse seaduslikkuse hindamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Lisaks peab see organisatsioon olema läbipaistev, sõltumatu, neutraalne ja rahvusvaheliselt tunnustatud. Kuna sunniviisilise väljasaatmise vaatlus hõlmab kõiki tagasipöördumisoperatsiooni etappe, peab organisatsioon olema suuteline tegutsema nii EL riikides kui ka kolmandates riikides. Samuti peab see organisatsioon järgima konfidentsiaalsusnõudeid, eelkõige seoses isikuandmete kaitsega vastavalt isikuandmete kaitse seadusele (kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 95/46/EÜ ja 18. detsembril 2000 määrusega nr 45/2001).

Eespool mainitud nõudeid arvesse võttes on siseministerium analüüsinud Eestis selles konkreetses või sarnases valdkonnas tegutsevaid organisatsioone (nende pädevusi ja vastavust nõuetele). Samuti võeti arvesse seda, et Eestis selles valdkonnas tegutsevad valitsusvälised organisatsioonid juba rakendavad teisi Tagasipöördumisfondist kaasrahastatavaid projekte (nt vabatahtliku tagasipöördumise alased tegevused). Vältida tuleb võimalikku huvide konflikti.

Kehtestatud kriteeriumide alusel valiti sunniviisilise tagasipöördumise üle vaatlusi teostama Eesti Punane Rist. Sellest tulenevalt on Eesti Punasel Ristil ainuõigus teostada vaatlusi sunniviisilise tagasipöördumise üle Eestis.

02.11.2011 allkirjastati Eesti Siseministeeriumi ja Eesti Punase Risti vaheline koostööleping.

2.1.3.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus rakendusorganina

Ei ole asjakohane.

2.1.3.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- teostatud on vaatlusi vähemalt 30 väljasaatmise üle.

2.1.3.5 EL rahastamise nähtavus

Lõplikud toetuse saajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.3.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.3.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:

EL toetus – 44 250,00 eurot

Riiklik kaasrahastus – 14 750,00 eurot

KOKKU – 59 000,00 eurot

2.1.3.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☐	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Sunniviisiline tagasipöördumine	100%

2.1.4 Sõiduki hankimine tagasipöördujate transportimiseks

2.1.4.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on suurendada Eesti operatiivset suutlikkust tagasipöördumisprotseduuride ja –operatsioonide haldamisel. Politsei- ja Piirivalveamet vastutab migratsioonijärelevalve ja väljasaatmise teostamise eest. Praegu kehtiva süsteemi kohaselt võib välismaalast, kes pole täitnud kohustust Eestist lahkuda ja kelle suhtes on tehtud väljasaatmisotsus, pidada kinni Politsei- ja Piirivalveameti väljasaatmiskeskuses. Hetkel on väljasaatmiskeskuses kasutusel kaks sõidukit kinnipeetavate ja tagasipöördujate transportimiseks. Üks sõiduk muretseti keskusele 2005. aastal ja teine 2008. aastal. Praeguseks ajahetkeks on sõidukid, eriti 2005. aastal hangitu, vananenud. Seetõttu on ka sõidukite ülevõltpidamiskulud oluliselt suurenenud. Seega on vajadus uue sõiduki järele kindlustamiseks efektiivset ja kiiret väljasaatmisoperatsiooni.

Meetme eesmärk on hankida väljasaatmiskeskusele uus sõiduk. Sõidukit kasutatakse keskuses viibivate kolmandate riikide kodanike transpordiks, sh transport keskusesse ja väljasaatmisoperatsioonide teostamiseks. Sõidukit kasutatakse ka sihtgrupile vajalike teenuste osutamise korral (nt sihtrühma liikmete transport kohtusse, meditsiinasutusse vms). Sõidukit võidakse kasutada ka suurte politseioperatsioonide korral transportimaks riigis ebaseaduslikult viibivaid kolmandate riikide kodanikke väljasaatmiskeskusesse.

Hangitav sõiduk koosneb kolmest eraldatud alast: juhi ala, tööülesannete täitmise ala ja kinnipidamise ala. Kinnipidamise alale on ette nähtud kolm eraldatud istet, võimaldamaks kolme kolmanda riigi kodaniku väljasaatmist üheaegselt. Sõidukite ehitus peab vastama Eestis operatiivsõidukitele kehtestatud turvalisuse nõuetele. Sõiduki detailne tehniline spetsifikatsioon tuuakse ära projektikirjelduses.

Ebaseaduslik sisseränne Eestisse on tõusnud, samuti on suurenenud kolmandatesse riikidesse teostatavate väljasaatmisoperatsioonide arv viimastel aastatel. Ka väljasaatmiskeskuses kinnipeetavate arv on suurenenud: 2010. aastal viibis keskuses 40 isikut, 2011. aastal 62 isikut ja 2012. aastal 93 isikut.

2.1.4.2 Oodatavad toetuse saajad

Politsei- ja Piirivalveamet.

2.1.4.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus rakendusorganina

Vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja lõppedes või juhul, kui vabatahtlikuks lahkumiseks ei ole tähtaega antud, võib Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei välismaalase halduskohtu otsuse alusel kinni pidada ja kooskõlas naasmisdirektiiviga Eestist välja saata.

Kuna Politsei- ja Piirivalveamet ning Kaitsepolitsei amet tegutsevad siseministeeriumi haldusalas, on sunniviisilise tagasipöördumisega seotud küsimuste otsustamise pädevus siseministeeriumil. Vastavalt väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadusele ei rakenda sunniviisilist tagasipöördumist ükski teine asutus või organ. Seega on projekti rakendamine otseselt siseministeeriumi kui vastutava asutuse poolt põhjendatud.

2.1.4.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- Hangitud on 1 sõiduk.

2.1.4.5 EL rahastamise nähtavus

Lõplikud toetuse saajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.1.4.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.1.4.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldis:

EL toetus – 45 000 eurot

Riiklik kaasrahastus – 15 000 eurot

KOKKU – 60 000 eurot

2.1.4.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☐	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B):%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 100%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Suutlikkuse suurendamine – taristu ja seadmed	100%

2.2 Teise prioriteedi rakendamise meetmed: toetuse liikmesriikidevahelisele koostööle tagasipöördumise haldamise valdkonnas

2.2.1 Operatiivkoostöö arendamine tagasipöördumise haldamise eest vastutavate liikmesriikide asutustega

Meede on 2012. aasta programmist eemaldatud

2.3 Neljanda prioriteedi rakendamise meetmed: toetus tagasipöördumise haldamist käsitlevatele ühenduse standarditele ja parimatele tavadele

2.3.1 Koolitused tagasipöördumisprotsessi ja väljasaatmisoperatsioonidesse kaasatud sidusrühmadele

2.3.1.1 Meetme eesmärk ja rakendusala

Meetme eesmärk on suurendada pädevate asutuste suutlikkust tagasipöördumisoperatsioonide tõhusaks teostamiseks, austades seejuures täielikult inimväarikust ja järgides neid operatsiooni käsitlevaid asjakohaseid Euroopa standardeid. Kavas on korraldada pädevate

asutuste töötajatele seminare/ühiskoolitusi tagasipöördumiste õiguslike ja praktiliste aspektide kohta.

Meetme raames viiakse ellu stažeerimised EL liikmesriikides, mille eesmärk on parima praktika omandamine tagasipöördumise haldamise valdkonnas.

Tagasipöördumismenetlus peab olema tagasipöördujatele arusaadav. Tagasipöördujatega suhtlemiseks ja tagasipöördumismenetluse, tagasipöördujate õiguste jms selgitamiseks peaksid ametnikud valdama tagasipöördujate emakeelt. Eestis on vaid mõned tõlgid, kes valdavad selliseid keeli nagu araabia keel. Kuna ebaseaduslik sisseränne araabia riikidest on kasvamas ja nendest riikidest pärit isikud valdavad sageli ainult oma emakeelt, on kasvamas vajadus ametnike järele, kes valdavad araabia keelt. Meetme raames õpivad vähemalt kaks ametnikku mõnes araabia riigis asuvas koolituskeskuses või ülikoolis araabia keelt. Kaitsepolitsei ülesanne on vestelda kolmandate riikide kodanikega ja abistada neid pärast lõpliku negatiivse otsuse tegemist nende taotluse kohta saada Eestis rahvusvahelist kaitset. Samuti on Kaitsepolitsei ülesanne vestelda nende kolmandate riikide kodanikega, kes ei vasta Eestis viibimise tingimustele. Vabatahtlikuks lahkumiseks antud tähtaja lõppedes või juhul, kui vabatahtlikuks lahkumiseks ei ole tähtaega antud, võib Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei välismaalase halduskohtu otsuse alusel kinni pidada ja kooskõlas naasmisdirektiiviga Eestist välja saata.

Kaitsepolitseile on seadusega pandud kohustus viisaside tühistada, lõpetada või viisaperioodi lühendada. Nende Kaitsepolitseile seadusega pandud ülesannete ja kohustuste täitmiseks peab Kaitsepolitsei suhtlema ja vestlema isikutega, kes on ebaseaduslikud sisserändajad, oma viisa tähtaja ületanud ja/või kuuluvad tagasisaatmisele oma päritoluriiki. Kaitsepolitsei on kohustatud vajadusel teostama tagasipöördumiseelseid tegevusi (reisidokumentide hankimine jms), abistama tagasipöördumise sihtriiki tagasi pöörduvaid isikuid ja võtma ühendust tagasipöördumise sihtriigi asutustega või vahendama suhtlust tagasipöörduja ja tagasipöördumise sihtriigi või päritoluriigi asutuste vahel.

Kavas on teostada järgmised tegevused:

- koolitused ametnike teadmiste arendamiseks haavatavate isikute, eriti saatjata alaealiste kohta;
- seminarid ja ühiskoolitused tagasipöördumisoperatsioonidega seotud ametnikele tagasipöördumisoperatsioonide teoreetiliste ja praktiliste aspektide kohta;
- keelekursused Tagasipöördumisfondi sihtrühmaga tegelevatele ametnikele (nt araabia keel).

Tagasipöördumistega seotud või tagasipöördujatega tegelevatele sidusrühmadele (nt ametnikud, sotsiaaltöötajad, valitsusvälised organisatsioonid) on korraldatud koolitusi 2009. aasta programmist saadik. Siiani on korraldatud üldkoolitusi psühholoogiaalaste oskuste, kultuuriliste erinevuste, inimõiguste standardite, tagasipöördumiste parima tava, migratsiooniseadusandluse jms valdkondades. 2012. aasta programmi raames on koolitused spetsiifilisemad. 2012. aasta programmi raames koolitusprojekte hinnates võtab hindamiskomisjon arvesse eelmiste aastaprogrammide alusel läbi viidud koolitustegevusi ja nende tulemusi. Samade koolituste kordamine ei ole abikõlblik.

2.3.1.2 Oodatavad toetuse saajad

Riigiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja rahvusvahelised organisatsioonid.

2.3.1.3 Vajaduse korral põhjendus projektide puhul, mida rakendab vahetult vastutav asutus rakendusorganina

Ei ole asjakohane.

2.3.1.4 Oodatavad kvantifitseeritud tulemused ja kasutatavad näitajad

- Korraldatud on koolitusi ja seminare pädevate asutuste töötajatele – vähemalt 4;
- vähemalt kaks ametnikku on läbinud araabia keele kursuse edasijõudnute tasemel mõnes araabia ülikoolis.

2.3.1.5 EL rahastamise nähtavus

Lõplikud toetuse saajad on kohustatud tagama EL rahastamise korrektse kajastamise projekti dokumentatsioonis ja esitlustel. Siseministeeriumi ja toetuse saaja vahelises toetuslepingus sätestatakse, et toetuse saajad peavad trükkima EL logo ja Tagasipöördumisfondist saadud kaasrahastusele viitavad sildid kõikidele hangitavatele esemetele ja toodetavatele infomaterjalidele. Fondist saadud kaasrahastust tuleb mainida ka projekti esitlemisel avalikkusele. Vastutav asutus teostab järelevalvet projektide rakendamise üle ja viib sel eesmärgil läbi kohapealseid kontrole vähemalt ühe korra projekti vältel.

2.3.1.6 Vajaduse korral vastastikune täiendavus sarnaste meetmetega, mida rahastatakse EL teistest vahenditest

Ei ole asjakohane.

2.3.1.7 Finantsteave

Tegevuseks kavandatud eraldi:

EL toetus – 59 964,00 eurot

Riiklik kaasrahastus – 19 988,00 eurot

KOKKU – 79 952,00 eurot

2.3.1.8 Meetme liigitamine vastavalt fondi tüpoloogiale

1. TASAND – TOETATUD VABATAHTLIK TAGASIPÖÖRDUMINE VÕI SUNNIVIISILINE TAGASIPÖÖRDUMINE	
☒	TÜPOLOOGIA A – toetatud vabatahtlik tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 50%
☒	TÜPOLOOGIA B – sunniviisiline tagasipöördumine Osakaal (ainult juhul, kui valitud on nii A kui ka B): 50%
2. TASAND (KÜMME TÜPOLOOGIAT)	
Tüpoloogia (1 kuni 10)	Osakaal (%)
Personali suutlikkuse suurendamine	100%

3. TEHNILINE ABI

3.3 Tehnilise abi eesmärk

Tehnilist abi kasutatakse Tagasipöördumisfondi rakendamiseks ja haldamiseks Eestis, et anda sidusrühmadele ja lõplikele toetuse saajatele piisavat teavet ning tagada programmi kvaliteet ja järjepidevus.

Tehnilist abi kasutab siseministeerium kui vastutav asutus ja auditeerimisasutus ning Rahandusministeerium kui Tagasipöördumisfondi sertifitseerimisasutus järgmisteks tegevusteks:

- määratud asutuste ülesannete täitmisega seotud kulutused (nt Tagasipöördumisfondi rakendamisse kaasatud siseministeeriumi ja rahandusministeeriumi töötajate palgad);
- väliskonsultantide ülesannete täitmisega seotud kulutused (nt tegevusjuhendite koostamine ja programmi hindamine);
- Euroopa Komisjoni jaoks programmidokumentide ja hindamisaruannete koostamise ja tõlkimise kulud;
- info levitamise seotud kulutused (nt konkursikutsete avaldamine);
- projektide hindamisprotsessi kaasatud ekspertide kulud;
- projektide kohapealsete kontrollidega seotud kulutused;
- fondi rakendavate ametnike erinevatel koosolekutel osalemisega seotud kulutused (nt SOLID komitee, Euroopa Komisjoni korraldatavad erinevad töötoad, töörühmad jne);
- fondi rakendavate ametnike koolitusega seotud kulutused (nt projektijuhtimine, projektide hindamine, järelevalve ja arvepidamine, rikkumistest teatamine);
- teavitustegevustega seotud kulutused. Potentsiaalsetele taotlejatele korraldatakse teavitustegevusi eesmärgiga tutvustada Tagasipöördumisfondi raames ja abikõlblikkuse eeskirjade alusel abikõlblikke tegevusi. Koosõlas rakenduseeskirjade artikliga 33 korraldatakse aastaprogrammi tulemusi tutvustav teavitustegevus;
- perioodi 2014 – 2020 ettevalmistamise kulud (eriti Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ettevalmistamine)

3.4 EL rahastamise nähtavus

EL logo tuleb lisada kõikidele siseministeeriumi koostatavatele materjalidele (juhendid, taotlusvormid, reklaammaterjalid, teabelehed jne). EL logo tuleb kanda kõikidele tehnilise abi vahenditega ostetavatele seadmetele (nt sülearvutid). Teavitustegevused (pressiteated jne) peavad sisaldama viidet Tagasipöördumisfondi kaasrahastusele.

4. RAHASTAMISKAVA PROJEKT

Eestit hõlmab Ühtekuuluvusfond. Vastavalt põhiõigusakti artikli 16 lõikele 4 vähendatakse ühenduse kaasrahastust 75 protsendini meetme kohta.

Aastaprogramm – rahastamiskava projekt

Tabel 1 – ülevaade

Liikmesriik: **EESTI VABARIIK**

Aastaprogramm: **2012**

Fond: **TAGASIPÖÖRDUMISFOND**

<i>(eurodes)</i>	Viide priori teedil e (1)	Viide konkree tsele prioritee dile	Ühenduse toetus (a)	Riiklik eraldis (b)	Erasektori eraldis (c)	KOKKU (d=a+b+c)	% EÜ (e=a/d)	Osa kogusumm ast (d=kogu d)
2.1.1 Vabatahtliku tagasipöördumise tegevused	1		153 751,62	51 250,54	0	205 002,16	75%	28,1%
2.1.2. Sunniviisilise tagasipöördumise tegevused	1		191 407,50	63 802,50	0	255 210,00	75%	35,1%
2.1.3 Sunniviisilise tagasipöördumise vaatlussüsteemi rakendamine	1		44 250,00	14 750,00	0	59 000,00	75%	8,1%
2.1.4 Sõiduki hankimine tagasipöördujate transportimiseks	1		45 000,00	15 000,00	0	60 000,00	75%	8,2%
2.3.1. Koolitused tagasipöördumisprotsessi ja väljasaatmisoperatsioonidesse kaasatud sidusrühmadele	4		59 964,00	19 988,00	0	79 952,00	75%	11,0%
Tehniline abi			51 848,88	17 282,96	0	69 131,84	75%	9,5%
Muud operatsioonid (2)			0,00	0,00	0	0,00	0%	0,0%
KOKKU			546 222,00	182 074,00	0	728 296,00	75%	100,0%

